

‘Η κ. ‘Ανδρεάδη με τὸ τελευταῖο της ἔργο, διαλεγμένο μ’ ἐξαιρετικὴ αὐτὴ τὴ φορὰ ἐπιτυχία, ἀπὸ τὸ ἀγαπημένο της ‘Αγγλικὸ θέατρο, μᾶς γνωρίζει γιὰ δευτέρου φορὰ ἕναν ‘Αγγλο θεατρικὸ συγγραφέα, τόσο λίγο γνωστὸ στὴν ‘Ελλάδα. Πόσα ὀνόματα, καί, τὸ σπουδαιότερο, πόσα ἔργα τοῦ ‘Αγγλικοῦ καὶ ‘Αμερικανικοῦ θεάτρου θὰ μᾶς ἦσαν ἄγνωστα χωρὶς τὴν τόσο δικαιομένη προτίμησίν της.

‘Ο Τζαίμς Μπάρου ἔχει πολλὰς ὁμοιότητες, λένε, με τὸ Μπέναρ Σόου, πὸν μοιράζεται μαζί του τὴ σύγχρονη θεατρικὴ δόξα τοῦ τόπου τους. Νομίζω πὼς ἡ κυριότερη ὁμοιότητα τους εἶναι ἡ πρωτοτυπία κι’ ἡ τόλμη στὴ σύλληψη καὶ στὶς θεωρίες. ‘Η χτυπητὴ εὐλικρίνεια πού, στὸν ἕνα γίνεται κωμικὴ σάτυρα καὶ στὸν ἄλλο εὐτράπελη χαριτολογία, καί, τὸ κυριότερο, ἡ τέλεια γνώση θεατρικοῦ ὕλικου καὶ σκη- νῆς, πὸν ἀποτελεῖ ἄλλωστε τὸ κοινὸ γνώρισμα τῶν μεγάλων δημιουργῶν τοῦ εἴδους.

«Αὐτὸ πὸν ἔξορι κάθε γυναῖκα» εἶναι τὸ μυστικὸ νᾶγαλᾶ τὸν ἄνδρα της με τὸν τρόπο πὸν τοῦ ἀρᾶσει, νὰ τὸν βοηθᾶ, χωρὶς νὰ τὸ δείχνει, ἀφίνοντάς του τὴν πεποίθησι πὼς εἶναι ὁ μόνος δημιουργὸς τῆς ζωῆς του καὶ τῆς δικῆς της, ὅπως ταιριάζει στὴν ἀνδρική ἀξιοπρέπεια καὶ στὴ δυνατὴ φύση πὸν ὑποτίθεται πὼς ἀνήκει κυρίως στὸν ἄνδρα. Τὴν ὥραία αὐτὴ καὶ τόσο ψυχολογικὴ ἰδέα, ὁ Τζ. Μπάρου τὴν ἐνσαρκώνει σὲ μιὰ περίφημη ἡρωίδα, ἄχαρη ἐξωτερικά, μὰ τόσο πλούσια σὲ ψυχικὸ καὶ διανοητικὸ κόσμο.

Σὲ μιὰ ἀπίθανη, γιὰ τὴν ἑλληνικὴ τουλάχιστο πραγματικότητά, πρώτη πράξι, τὰ δέλφια τῆς κόρης, πὸν τὴ λατρεύουν καὶ θελοῦν νὰ τὴν παντρεύουν, κάνουν τὴν πρότασι σ’ ἕνα νεαρὸ φτωχὸ φοιτητὴ νὰ τοῦ δώσουν τὰ μέσα νὰ νυμφεῖται, με τὴν ὑποχρέωσι νὰ παντρευτεῖ τὴν ἀδερφή τους, ἂν εἶναι ἐλεύθερη κι’ ἂν τὸν θέλει κι’ ἐκεῖνη μετὰ τὸ τέλος τῶν σπουδῶν του. ‘Ο νέος δέχεται, ἡ ἐξέλιξή του εἶναι ραγδαία κι’ ὁ γάμος γίνεται ἀπὸ ἠθικὴ ὑποχρέωσι ἐκ μέρους τοῦ νέου, ἀπὸ βαθύτατο ἔρωτα ἐκ μέρους τῆς νέας. ‘Η ἄχαρη ὅμως καὶ ντροπαλὴ Μάγκη εἶναι ὀλόκληρος θησαυρός. Β-ηθᾶ τὸν ἄντρα της, σπουδάζοντας κρυφὰ τὴν ἐπιστήμη του, προσθέτει τὸ πνεῦμα καὶ τὴ χάρη στοὺς λόγους του, πὸν ἀντιγράφει τάχα μόνου στὴ μηχανὴ καί, χωρὶς ἐκεῖνος, τυφλωμένος ἀπὸ τὴν ἀδύνατον τῶν δυνατῶν, νὰ τὸ καταλάβει, γίνεται ἡ αἰτία νὰ νυμφεῖται καὶ νὰ φτάσει ὡς τὴν ὑπουργικὴ ὑποψηφιότητα. ‘Αξαφνα μπαίνει στὴ μέση ἡ κοσμικὴ ταχυνιά μᾶς ἄλλης. ‘Ο σύζυγος, τίμιος Σκωτσέζος, ζητεῖ νὰ χωρίσει καὶ νὰ τὴν παντρευτεῖ. ‘Η Μάγκη ἀμύνεται, με τὴν ἐξυπνάδα της πάλι. Ζητᾶ ἕνα μήνα καιρὸ, στέλνοντάς τὸν ἀγαπημένο της σὲ μιὰ ἐξοχί, ὅπου με τὴν κοσμικὴ νέα πὸν λείει πὼς ἀγαπᾶ καὶ με τὶς δικές του μόνου δυνάμεις βρίσκεται ὑποχρεωμένος νὰ παίξει τὸ τελευταῖο ἀπὸ τῆς ἐπιτυχίας του. Νὰ συντάξει τὸ λόγο πὸν θὰ διαβίσει σὲ ὑπουργικὸ συμβούλιον πρὶν τὸν ἐλλέξουν. Μακρυνὰ ἀπὸ τὴν πολυτίμη συνεργάτισσά του, ὁ νε- ρὸς ὑποψήφιος

ἀνακαλύπτει δύο πράματα : πὼς δὲν ἀγαπᾶ τὴν κοσμικὴ νέα πὸν τὴν βαρῆθηκε κίβλας καὶ πὼς ἔχει χάσει τὴ δύναμη καὶ τὴ χάρη πὸν τόσο ἄρᾶσε στοὺς ἀκροα- τές του. Στὴν κρίσιμη στιγμὴ ἐμφανίζεται ἡ πραγμα- τικὴ ‘Ηγερία σὲ τὸ πρόσωπο τῆς ἄσκημης Μάγκης, πὸν ὅμως ἔχει μέσα στὴν τσάντα της ἕνα δευτέρου λόγο, σύμφωνα με τὸ σχέδιον τοῦ συζύγου της, μὰ διανθι- σμένο με τὸ δικὸ της χαριτωμένο καὶ χιουμοριστικὸ πνεῦμα. ‘Η ἀποκάλυψι—πὸν γίνεται τυχαία βέβαια ἀπὸ τρίτους—ταπεινώνει τὸν περήφανου Σκωτσέζου, πὸν ὅμως, σὲ τέλος, καταλαβαίνει τὴ λεπτότητα καὶ τὴν ἱκανότητα τῆς γυναίκας του καὶ τὸ κυριότερο, τὴ μεγάλη θέσι πὸν εἶχε πάντα στὴν καρδιά του.

Τὸ ἔργο, σὲ τέσσαρις πράξεις καὶ πέντε εἰκόνες, ἔχει ἐξαιρετικὴ σκηρικὴ οἰκονομία, διάλογο σπινθηροβόλου— κείνου τὸ θαυμάσιου ἀγγλικὸ διάλογο, ὄλου πρωτοτυπία καὶ χιούμορ—καὶ διανθίζεται ἀπὸ εὐφυέστατα εὐρή- ματα. Οἱ χαρακτήρες, ἂν καὶ γιὰ μᾶς ξένοι λίγο, ἔχουν γερὴ διαγραφή καὶ συνέπεια.

Στὸ ὄρολο τῆς Μάγκης ἡ κ. ‘Ανδρεάδη ἐξάφνιασε τὸ κοινὸ. Πὼς κατάφερε, ἡ προσωποποίηση τῆς ὁμορ- φιάς καὶ τῆς χάρις, νὰ μεταβληθεῖ σὲ κείνου τὸ ἀχρωμο καὶ κοινὸ σὲ ἐμφάνισι πλάσμα; Μὰ τὸ σπουδαιό- τερο, πὼς κατάφερε, χωρὶς τὰ θέλητρα πιά πὸν νο- μιζανε μερικοὶ πὼς ζητοῦσε νὰ ἐπιδείχνει σὲ κάθε της ἔργο, νὰ ἐπιβληθεῖ με τὴν πρώτη ἐμφάνισί της, νὰ συναρπάσει, νὰ ζωντανέψει καὶ νὰ δημιουργήσει τὴν καλύτερη ἴσως θεατρικὴ της ἐπιτυχία; Νὰ πὸν πάλιψε μόνου με τὴν τέχνη της κι’ ἀποδείχτηκε περισ- σότερο δυνατὴ ἀπὸ κάθε ἄλλη φορὰ. Τῶχαμε πεῖ κι’ ἄλλες φορές: ἡ ἐπιτυχία τῆς κυρίας ‘Ανδρεάδη ὀφεί- λεται προπαντὸς στὴ βαθειὰ κατανόησι τῆς τέχνης, στὴν ἱκανότητα πούχει νὰ κάνει δικὴ της κάθε κατά- στασι καὶ πρὸ παντὸς νὰ τὴν ἐξωτερικεύει λιτά, ἐσω- τερικά, με πραγματικὴ καλλιτεχνικὴ χάρη. Τάλλα, ἐμ- φάνισι, μόρφωσι, κι’ ὅ,τι ἄλλου τὴν διακρίνει, εἶναι εὐχάριστες λεπτομέρειες, πὸν προσθέτουν, μὰ δὲ δη- μιουργοῦν. ‘Οπως κι’ ἀκριβῶς ὅ,τι λείπει. Βέβαια κάποιες ἀδυναμίες, ἰδιαίτερα στὴ φωνή, μερικὲς φο- ρές, ζημιώνουν τὸ παῖξι μὸς της. Μὰ εἶναι κι’ αὐτὲς λεπτομέρειες. ‘Η καλλιτεχνικὴ φλόγα βρίσκεται μέσ’ στὴν ἴδια τὴ φύση κι’ αὐτὴ δίνει τὴν κυριαρχικὴ σφραγίδα τοῦ καλλιτέχνη. Κι’ ἡ κ. ‘Ανδρεάδη, σὲ τελευταῖο ἰδιαίτερου ἔργο, ἀπόδειξε πὼς τὴν ἔχει πλούσια.

Οἱ ἄλλου ἐρμηνευτὲς ἔκαμαν ὅ,τι μπορούσαν, μὰ δὲν ἦσαν σὲ ὕψος τῆς ἡρωίδας. Πέτυχαν ἰδιαίτερα ἡ κ. Μηλιάδη, ὁ κ. ‘Αποστολίδης κι’ ὁ κ. Δαμασιώτης. Οἱ κ. Σταρένιος καὶ Φασιόσκης κατέβαλαν κάθε προσ- πάθεια, μὰ δὲν τοὺς ταίριωζε πολὺ ὁ ὀρός. ‘Ο πρω- ταγωνιστὴς πάλι, ἴσως γιὰ τὸ ὄδωκαν ἀπ’ ἀνάγκη ἕνα ἀταίριαστο στὴν ἰδιοσυγκρασία του ὀρός, ἴσως γιὰ τὸ δὲν εἶναι ἀκόμη ὄριμος γιὰ τόση προσπάθεια, στάθηκε ἀνεπαρκής, μ’ ὄλου πὸν ἦταν φανερὸ πὼς ἐργάστηκε ὄσο μπορούσε. ‘Ανισα ἀπότομος, δύσκαμ- πτος σὲ ὑπερβολή, θυελλώδης χωρὶς αἰσθητικὴ ἁρμο- νία, ἦταν μόνου καλὸς στὶς στιγμές τὶς πὸν ἤρεμες πὸν ἀφινόταν στὴ φύση του.

Τὸ ἀνέβασμα φροντισμένο καὶ τὸ σκηρικὸ πολὺ καλὸ. ἔκτος ἀπὸ τὸ βάθος τῆς τελευταίας εἰκόνας πὸν ἦταν ὀλότελα τυπικὸ καὶ κοινὸ. ‘Η μετάφρασι τῆς Κας Κάρμα πολὺ καλὴ καὶ σὲ ζωντανὴ θεατρικὴ γλώσσα.

Τὸ ἔργο με τὴν πρωτοτυπία, τὴ δροσιά καὶ τὸ τόσο ψυχολογημένο βαθὺ νόμά του, ἐσημείωσε δίκαια μιὰ μεγάλη ἐπιτυχία.